

PAPER DETAILS

TITLE: Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların Okul Kavramına İlişkin Metaforik Algıları

AUTHORS: Elçin YAZICI, Meryem ÇELİK, Filiz Nur YILDIRIM, Elif ALTINTAS, Aysenur GÜNES

PAGES: 64-86

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/500761>

Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların Okul Kavramına İlişkin Metaforik Algıları¹

Elçin YAZICI², Meryem ÇELİK³, Filiz Nur YILDIRIM⁴, Elif ALTINTAŞ⁵, Ayşenur GÜNEŞ⁶

Özet: Eğitim, günümüzün en yaygın toplumsal kurumlarından birisi olan okullarda verilmektedir. Bu nedenle eğitim sürecinin odağında okul kavramı yer alır. Okulun zaman içerisinde değişen ve gelişen rol ve sorumlulukları onun varlığına yönelik bakış açılarını etkilemiştir. Buna bağlı olarak okulun hitap ettiği yakın ve uzak çevrede yer alan, öğretmen, çocuk, veli, yönetici vb. algılarında da bir takım değişiklere yol açtığı söylenebilir. Özellikle okul öncesi çocuklarda okul kavramına ilişkin algı, son derece önemlidir. Bu noktadan hareketle çalışma, okul öncesi dönemdeki çocukların “Okul” kavramına ilişkin sahip oldukları algıları metaforlar aracılığıyla ortaya çıkarmak amacıyla yapılmıştır. Çalışma, nitel araştırma desenlerinden olgu bilim desenine göre yürütülmüştür. Araştırmanın çalışma grubuna tesadüfi örnekleme yöntemi ile seçilen Türkiye, Bulgaristan ve Kıbrıs’ta okul öncesi eğitim kurumuna devam eden toplam 75 çocuk dahil edilmiştir. Veriler, çocukların okul kavramı ile ilgili algılarını belirlemek amacıyla “Okul ... gibidir. Çünkü ...” ifadelerini tamamlamasıyla elde edilmiştir. Toplanan veriler içerik analizi tekniği ile analiz edilmiş ve yorumlanmıştır. Elde edilen bulgulara göre çocuklar “Okul” kavramı için geçerli toplam 73 (Türkiye 36, Bulgaristan 22 ve Kıbrıs 15) metafor üretmiştir. Üretilen bu metaforlar daha sonra ortak özellikleri ve benzetme yönleri dikkate alınarak kategorileştirilmiştir. Bu işlem sonucunda “Okul” kavramı için çeşitli kategoriler elde edilmiştir. Türkiye için yaşam alanı, eğlendirici, bilgi sağlayıcı, ilgi çekici, sosyal ilişkiler, güven verici ve kural kategorileri; Bulgaristan için yaşam alanı, eğlendirici, bilgi sağlayıcı, ilgi çekici, sosyal ortam, güven

¹ Bu çalışma 12. Okul Öncesi Eğitim Öğrenci Kongresi’nde (24-26 Nisan 2017) sözel bildiri olarak sunulmuştur.

² Düzce Üniversitesi Eğitim Fakültesi Temel Eğitim Bölümü Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı, yazici.elcin@gmail.com

³ Düzce Üniversitesi Eğitim Fakültesi Temel Eğitim Bölümü Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı, mtancelik@gmail.com

⁴ Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi Okul Öncesi Eğitimi Öğretmenliği Lisans Öğrencisi filizyildirim000@gmail.com

⁵ Düzce Üniversitesi Okul Öncesi Eğitimi Öğretmenliği Lisans Öğrencisi elifaltintss@gmail.com

⁶ Düzce Üniversitesi Okul Öncesi Eğitimi Öğretmenliği Lisans Öğrencisi aysenur.gunes007@gmail.com

verici ve sağlık kategorileri, Kıbrıs için yaşam alanı, eğlendirici, bilgi sağlayıcı, tanımlayıcı, sosyal ilişkiler, güven verici ve açık alan kategorileri olmak üzere toplam 21 kategori elde edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi eğitim, okul, metafor, çocuk

Metaphorical Perceptions of Preschool Period Children Regarding School Concept

Abstract: Education is given at school which is one of the most widespread social institutions today. For that reason, in the focal point of educational process is school concept. School has affected changing and developing roles and responsibilities and the perspectives for its existence from time to time. In this sense, it is likely to say that there have become some changes in the perceptions of teachers, children, parents and administrators in the close and distant environment with whom school deals. In particular, the perception at preschool period children with regard to school concept is of great importance. Depending on this case, the current study was carried out to determine the perceptions the preschool children have with regard to the “school” concept by means of metaphors. The study was carried out depending on phenomenological design, which is one of the qualitative research designs. The working group of the research was made up of 75 randomly chosen children in total attending to a preschool education institution in Turkey, Bulgaria and Cyprus. The data was obtained by making them complete the expressions of “School is like ..., because ... ” in order to determine the perceptions of children over school. The data collected was analysed and commented through content analyses technique. According to the data obtained, children produced 73 valid metaphors in total (36 in Turkey, 22 in Bulgaria and 15 in Cyprus) for the concept of “school”. These metaphors were categorized depending on their common features and the methods of likening. A total sum of 21 categories were obtained as living space, entertaining, providing information, attractive, social relations, reassuring and rules categories for Turkey; living space, entertaining, providing information, attractive, defining, social relations, reassuring and health categories for Bulgaria; and life space, entertaining, providing information, defining, social relations, reassuring and open space categories for Cyprus.

Keywords: Preschool education, school, metaphor, child

Giriş

Eğitim, özellikle gelişimin erken aşamalarında birey yaşamı için son derece önemlidir. Eğitimin bireylere daha etkin bir şekilde verilebilmesi için bu eğitim süreci bazı evrelere ayrılmıştır. Eğitimin temel taşını oluşturan bu evrelerden ilki ve en önemlisi ise okul öncesi eğitimidir. Okul öncesi eğitim, yaşamın temelini oluşturan ve çocukların bütüncül gelişimini destekleyen kritik ve gelişimsel bir dönemdir (August, 2008: 19; Chen, 2008; Kandır ve Yazıcı, 2016: 15).

Çocukların bütüncül gelişim anlayışı içinde sağlıklı bir şekilde büyüebilmesi, gelişebilmesi ve öğrenmeye karşı olumlu tutumlar geliştirebilmesi için beyne yönelik zenginleştirilmiş deneyimlerle beynin sürekli olarak uyarıldığı ve nitelikli bilişsel uyarıcıların, zengin dil etkileşimlerinin, olumlu sosyal ve duygusal deneyimlerin çocuklara sunulduğu ve çocukların bağımsızlığının desteklendiği bir çevrenin yaratılmasına gereksinim vardır. Bu ise ancak kapsamlı ve nitelikli bir okul öncesi eğitim ile mümkündür (Blakemore ve Frith, 2005: 18; MEB, 2013: 12).

Okul öncesi dönemde verilen eğitimin çocuklarda öğrenmeye ve kendi becerilerine dair olumlu tutumlar geliştirmesi için bir sisteme bağlanması ve planlı olması gerekir (Javidi, 2011: 17). Sistemli ve planlı bir şekilde öğrenme olayını gerçekleştirmek için, okul adı verilen kurumlar oluşturulmuştur. Bu nedenle eğitim sürecinin odağında okul kavramı yer alır. Günümüzün en yaygın toplumsal kurumlarından birisi olan okullar, toplum ve birey açısından önemli bir sosyal sistemdir ve bireyleri sosyal yaşamda çeşitli rollere hazırlar. Okullar; yetişkinlik rolünün kabullenilmesinde, sosyal ve kültürel değerlerin kazandırılmasında, yeteneklerin geliştirilmesinde, toplumsallaşmada, geleneklerde, inançlarda ve çeşitli mesleklere yönlendirilmede bir araç olarak görülmüştür (Nalçacı ve Bektaş, 2012: 240; Ogurlu ve Öpengin, 2015: 67).

Okullar aynı zamanda, sağlıklı ve düzenli fiziksel koşullar içinde çocukların gelişimlerini destekleyen, çocukları toplumsal/kültürel açıdan doğru biçimde yönlendiren, kişilik gelişiminin yanı sıra sosyal duyarlılığın ve yaratıcılığın temellerini atan, uzman eğitimci kadroya sahip olan ve temel işlevinin eğitim olmasını amaçlayan kurumlardır (Arslan Karaküçük, 2008: 307). Bu kurumlarda mevcut sosyal ve fiziksel çevre çocukların ruhsal, zihinsel, fiziksel ve sosyal gelişimlerini etkiler. Bu nedenle okul öncesi eğitim

kurumları tasarlanırken çocukların bütüncül gelişimlerini destekleyici ve ilgilerini çekici yönde iç ve dış mekân özellikleri dikkate alınır. Bu mekânlarda aydınlık, düzenli, estetik, güvenli, sıcak, gösterişten uzak bir ortam hedeflenmeli ve işlevsel materyaller olmalıdır (Çukur, 2011: 70). Burada amaç, çocukların günlük yaşam ile ilişki kurabileceği ve evin bir uzantısı olarak oluşturulan bileşenlerin doğru bir şekilde sentezlenmesidir (Şimşek Çetin, 2016: 108). Ayrıca çocukların temel gereksinimlere ve gelişim düzeylerine uygun tasarlanmış mekânlar çocukların kendilerine verilen değeri, saygıyı görmelerini ve içselleştirmelerini sağlar. İçselleştirilen saygı da, diğer bireylere olan bakış açısına aktarılır (Çukur, 2011: 76). Çünkü bu kurumlar, çocukların sadece eğitim aldığı bir yer değil, aynı zamanda bütün yaşamını kapsayan büyüdüğü, olgunlaştığı ve benlik bilincini kazanarak yetişkin haline geldiği kurumlardır (Kotaman, 2009: 182).

Bir eğitim kurumu olarak okulların fonksiyonlarında geçmişten günümüze kadar önemli bir takım değişiklikler meydana gelmiştir. Okulun zaman içerisinde değişen ve gelişen rol ve sorumlulukları onun varlığına yönelik bakış açılarını etkilemiştir. Okullarda, belirlenen hedeflerin nitelikli bir şekilde gerçekleştirilebilmesi için çocuk, öğretmen ve okul özellikleri gibi pek çok faktöre dikkat edilmesi gerekir. Bu faktörler okulun hitap ettiği yakın ve uzak çevrede yer alan veli, öğretmen, çocuk, yönetici vb. algılarında da bir takım değişikliklere yol açmıştır (Nalçacı ve Bektaş, 2012: 240; Ogurlu ve Öpengin, 2015: 67). Özellikle okul öncesi dönemdeki çocuklarda okul kavramına ilişkin algı, son derece önemlidir. Çocukların okul kavramı hakkında ne hissettiklerini, okul deneyimlerini nasıl yorumladıklarını ve okuldaki rollerinin ne olduğu konusundaki düşüncelerini ortaya çıkarmada metaforların etkili olduğu kabul edilmektedir. Çünkü bu durumu açıklamada metaforlar olayların oluşumu ve işleyişi hakkında düşünceleri yapılandıran, yönlendiren ve kontrol eden en güçlü bilişsel araçlardandır (Aydoğdu, 2008: 27; Özdemir ve Akkaya, 2013: 296).

Bu noktadan hareketle çalışma, okul öncesi dönemdeki çocukların “Okul” kavramına ilişkin sahip oldukları algıları metaforlar aracılığıyla ortaya çıkarmak amacıyla yapılmıştır. Bu amaçla aşağıdaki sorulara yanıt aranmaktadır:

- Okul öncesi dönemdeki çocukların “Okul” kavramına ilişkin sahip oldukları metaforlar nelerdir?

- Bu metaforlar ortak özellikleri bakımından hangi kavramsal kategoriler altında toplanmaktadır?

Yöntem

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama aracı ve verilerin analizine yer verilmiştir.

Araştırmanın Modeli

Okul öncesi dönemdeki çocukların “Okul” kavramına ilişkin sahip oldukları algıları, metaforlar aracılığıyla belirlemeyi amaçlayan bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden olgubilim (fenomenoloji) modeli kullanılmıştır. *“Olgubilim, farkında olduğumuz ancak derinlemesine ve ayrıntılı bir anlayışa sahip olmadığımız olgulara odaklanır. Olgular çeşitli biçimler karşımıza çıkar. Olgu bilim algı ve olaylar doğal ortamında gerçekçi ve bütüncül bir şekilde ortaya konur. Bu model, aynı zamanda tam anlamını kavrayamadığımız olguları araştırmayı amaçlayan çalışmalar için uygun bir araştırma zemini oluşturur”* (Yıldırım ve Şimşek, 2011: 72).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu; 2016-2017 eğitim-öğretim yılında Türkiye, Bulgaristan ve Kıbrıs’ta okul öncesi eğitim kurumuna devam eden ve normal gelişim gösteren 61-72 aylık Türkçe konuşan çocuklar oluşturmuştur. Araştırmanın çalışma grubuna, tesadüfî örnekleme yöntemi ile seçilen Türkiye (n: 23), Bulgaristan (n:22) ve Kıbrıs (n: 30) olmak üzere toplam 75 çocuk dâhil edilmiştir. Çalışma grubunun demografik özellikleri incelendiğinde;

Türkiye’deki çocukların %52.2’sinin erkek %47.8’nin kız olduğu; %47.8’inin 24 aydan daha fazla süredir, %43.5’inin 13-24 aylık süredir, %8.7’sinin 7-12 aylık süredir okul öncesi eğitim kurumuna devam ettiği belirlenmiştir.

Bulgaristan’daki çocukların %59.1’inin erkek %40.9’unun kız olduğu; %72.7’sinin 13-24 aylık süredir, %27.3’ünün 24 aydan daha fazla süredir okul öncesi eğitim kurumuna devam ettiği belirlenmiştir.

Kıbrıs'daki çocukların %63.3'ünün erkek %36.7'sinin kız olduğu; %86.3'ünün 7-12 aylık süredir ve %13.3'ünün 13-24 aylık süredir okul öncesi eğitim kurumuna devam ettiği belirlenmiştir.

Verilerin Toplanması

Araştırmaya katılan okul öncesi dönemdeki çocukların “okul” kavramına ilişkin sahip oldukları metaforları ortaya çıkarmak amacıyla, çocuklardan “Okul gibidir, çünkü” ifadesindeki noktalı yerleri tamamlamaları istenmiştir. Çocuklara kendi metaforlarını düşünmeleri için yaklaşık belli bir süre verilmiştir. Bu aşamada çocuklara genel bir bilgi verilmiş ve çocukların tek bir kavram söylemeleri ve çocuklardan bu kavramı neden düşündüklerini açıklamaları istenmiştir. Metaforun bir araştırma aracı olarak kullanıldığı çalışmalarda metaforun konusu ve kaynağı arasındaki ilişki “gibi” sözcüğü ile belirlenmeye çalışılırken, “çünkü” sözcüğü ile de bu metafora yüklenen anlam ve nedeni ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır (Saban, 2008: 464). Araştırmacıların kendi el yazılarıyla kaleme aldıkları bu ifadelerin yer aldığı kâğıtlar, belge niteliğinde olup araştırmanın temel veri kaynağını oluşturmuştur.

Verilerin Analizi

Çalışmada elde edilen verilerin analizinde “içerik analizi” tekniğinden yararlanılmıştır. İçerik analizinin temel amacı, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde düzenleyerek yorumlamaktır. İçerik analizinde veriler daha derinlemesine incelenir ve betimsel yaklaşımla fark edilemeyen kavram ve temalara içerik analizi sonucu ulaşılabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Bu bağlamda çocuklar tarafından geliştirilen “okul” kavramına ilişkin metaforların analizi beş aşamada gerçekleştirilmiştir (Saban, 2008: 464; Acay Sözbir ve Çamlıbel Çakmak, 2016: 272-273). Bunlar;

1. Kodlama ve ayıklama aşaması,
2. Örnek metafor imgesi derleme aşaması,
3. Kategori geliştirme aşaması,
4. Geçerlik ve güvenirliği sağlama aşaması,
5. Verilerin bilgisayar ortamına aktarılması ve yorumlanması aşaması şeklinde belirlenmiştir.

Kodlama ve ayıklama aşaması: Bu aşamada iki araştırmacı, çocuklar tarafından üretilen metaforları bir sıraya dizerek geçici bir liste oluşturmuştur. Bu amaç doğrultusunda çocukların belli bir metaforu net bir şekilde dile getirip getirmediğine, bir metaforun olup olmadığına, birden fazla metafor üretilip üretilmediğine bakılmıştır. Bu aşamada her çocuğun sunduğu metafor kodlanmıştır ve ayrıca, herhangi bir metafor imgesini içermeyen kâğıtlar ayıklanmıştır. Bazı çocuklar belli bir metaforu dile getirdiği halde, söz konusu metafora ilişkin bir gerekçe sunmamıştır. Bütün bu gerekçeler doğrultusunda iki adet kâğıt araştırma kapsamı dışında bırakılmıştır.

Örnek metafor imgesi derleme aşaması: Bu aşamada, metaforlar tekrar alfabetik sıraya göre dizilmiş ve ham veriler ikinci kez gözden geçirilerek her metaforu temsil eden ifadelerden birer “örnek metaforlar” seçilmiştir. Metaforların her biri için onu en iyi temsil ettiği varsayılan katılımcı metafor imgelerinin derlenmesiyle birlikte bir “örnek metafor listesi” oluşturulmuştur. Metafor imgesini kimin ürettiğine ilişkin bilgiler, söz konusu metafor ifadesinin öncesinde parantez içinde kodlanmış olarak verilmiştir. Bu kodlar metafor imgesinin hangi ülkedeki çocuklara ait olduğunu belirtmek için kullanılmıştır. Bu kodlardan TÇ-1 (Türkiye’de okul öncesi eğitim kurumuna devam eden bir çocuğu), BÇ-1 (Bulgaristan’da okul öncesi eğitim kurumuna devam eden bir çocuğu) ve KÇ-1 ise (Kıbrıs’ta okul öncesi eğitim kurumuna devam eden bir çocuğu) ifade etmektedir.

Kategori geliştirme aşaması: Bu aşamada temel olarak çocuklar tarafından üretilen metafor imgeleri, “okul” kavramına ilişkin sahip oldukları ortak özellik bakımından incelenmiştir. Bu işlem basamağında okul kavramının nasıl kavramsallaştığına bakmak için , oluşturulan örnek metafor listesine bakılmıştır. Bu amaç için çocuklar tarafından üretilen her metafor imgesi; metaforun konusu, metaforun kaynağı ve metaforun konusu ile kaynağı arasındaki ilişki açısından analiz edilmiştir. Daha sonra metaforlara verilen kodlar dikkate alınarak, benzer temaları içeren metaforlar aynı kategoriye dahil edilmiştir (Örnek olarak; yaşam alanı olarak okul vb.). Türkiye için 7, Bulgaristan için 7 ve Kıbrıs için 7 olmak üzere toplam 21 kavramsal kategori oluşturulmuştur.

Geçerlik ve Güvenirlilik: Bu aşamada araştırma sonuçlarının inandırıcılığını sağlamada kullanılan en önemli iki ölçüt geçerlik ve güvenirliliktir. Toplanan verilerin ayrıntılı olarak rapor edilmesi ve araştırmacının sonuçlara nasıl ulaştığını açıklaması nitel bir

araştırmada geçerliğin önemli ölçütleri arasında yer alır. Bu çalışmada, araştırma sonuçlarının geçerliğini sağlamak amacıyla veri analizi süreci (özellikle her bir ülkeye göre oluşturulan kavramsal kategorilere nasıl ulaşıldığı) detaylı bir şekilde açıklanmıştır. Ayrıca çalışmada elde edilen metaforların her biri için onu en iyi temsil ettiği varsayılan iki örnek metafor imgesine bulgular kısmında yer verilmiştir. Yani araştırma raporlaştırılırken çocukların ifadelerinden doğrudan alıntılar yapılması ve sürecin detaylandırılması yoluna gidilmiştir. Çalışmanın güvenilirliğini sağlamak için, araştırmada ulaşılan ülkelere ait kavramsal kategoriler altında verilen metafor imgelerinin söz konusu kavramsal kategoriye temsil edip etmediğini test etmek amacıyla uzman görüşüne başvurulmuştur. Bu amaç doğrultusunda, uzmana metafor imgelerinin alfabetik sıraya göre dizili olduğu bir liste ve kavramsal kategorilerin adlarını ve özelliklerini içeren iki liste verilmiştir. Uzmandan bu iki listeyi de kullanarak birinci listedeki örnek metafor imgelerini ikinci listedeki kavramsal kategoriyle eşleştirmesi istenmiştir. Daha sonra, uzmanın yaptığı eşleştirmeler araştırmacıların kendi kategorileriyle karşılaştırılmıştır. Karşılaştırmalarda “görüş birliği” ve “görüş ayrılığı” sayıları tespit edilmiştir ve Miles ve Huberman (1994: 64)’ın güvenilirlik formülü ($\text{Güvenirlik} = \frac{\text{Görüş Birliği}}{\text{Görüş Birliği} + \text{Görüş Ayrılığı}} \times 100$) kullanılarak bu araştırmaya özgü olarak gerçekleştirilen güvenilirlik .95 olarak hesaplanmıştır.

Verilerin bilgisayar ortamına aktarılması ve yorumlanması: Ülkelere göre belirlenen metaforlar ve bu metaforların oluşturduğu kavramsal kategorilerden sonra, bütün veriler SPSS istatistik programına aktarılmıştır. Daha sonra oluşturulan kategoriler tablolastırılmış ve çocukların bu metaforları kullanma sıklıkları frekans (*f*) ve yüzde (%) olarak ifade edilmiştir. Elde edilen bulgulara göre veriler yorumlanmıştır.

Bulgular

Okul öncesi dönemdeki çocukların “Okul” kavramına ilişkin sahip oldukları algıları metaforlar aracılığıyla ortaya çıkarmak amacıyla yapılan araştırmanın sonuçları, aşağıda sunulmuştur.

Tablo 1. Türkiye’de Okul Öncesi Eğitim Kurumuna Devam Eden Çocukların “Okul” Kavramına İlişkin Metaforik Algı Kategorileri

Kategoriler	Metaforlar	Metafor Sayısı	f	%
Yaşam Alanı	Ev (5)	1	5	12.5

Tablo 1 devamı. Türkiye’de Okul Öncesi Eğitim Kurumuna Devam Eden Çocukların “Okul” Kavramına İlişkin Metaforik Algı Kategorileri

Kategoriler	Metaforlar	Metafor Sayısı	f	%
Eğlendirici	Otel, Oyun Parkı, Prenses, Özel Bir Ödül, Oyuncak Merkezi, Gökkuşağı, Deniz ve Okyanus, Mutfak, Oyun Alanı, Sinema Salonu, Survivor, Park	12	12	30
Bilgi Sağlayıcı	Masal Kitabı, Ders, Ders Okulu, Nokta Çalışması, Etkinlik, Laboratuvar, Kitap, Faaliyet, İlkokul, Matematik Dünyası, Sanat	11	11	27.5
İlgi Çekici	Pasta, Çiçek, Kirpi, Uğur Böceği, Pelüş Oyuncak, Zürafa, Resim, Madagaskar	8	8	20
Sosyal İlişkiler	Köpek	1	1	2.5
Güven Verici	Baba	1	1	2.5
Kural	Düzen, Otobüs	2	2	5
	Toplam	36	40	100

Tablo 1 incelendiğinde; Türkiye’de okul öncesi eğitim kurumuna devam eden çocukların “Okul” kavramına ilişkin 36 adet geçerli metafor oluşturduğu görülmektedir. Bu metaforlar benzerlik yönlerine göre kategorileştirildiğinde 7 kategori elde edilmiştir. Bu kategoriler; “Yaşam Alanı”, “Eğlendirici”, “Bilgi Sağlayıcı”, “İlgi Çekici”, “Sosyal İlişkiler”, “Güven Verici” ve “Kural” şeklinde belirlenmiştir ve aşağıda ayrı ayrı ele alınmıştır.

Kategori 1: “Yaşam Alanı”

“Yaşam Alanı” kategorisinde 1 adet metafor bulunmaktadır ve metafor ve frekansı; “Ev (5)” şeklindedir. Bu kategoride yer alan metaforun ortak özelliği ve benzetme yönü dikkate alındığında, okulun yaşam alanı içerisinde yer alan pek çok etkinliği kapsadığı vurgulandığı için bu kavram “Yaşam Alanı” kategorisinde değerlendirilmiştir.

“Yaşam Alanı” kategorisinde yer alan metafor ifadesi ve bu metaforu kullanma gerekçeleri aşağıda belirtilmiştir. Bunlar;

(TÇ-13) *“Okul ev gibidir. Çünkü yemek yiyoruz, oyun oynuyoruz, film izliyoruz”.*

(TÇ-19) *“Okul ev gibidir. Çünkü burada uyuyorum, ders çalışıyorum ve yemek yiyorum”* şeklindedir.

Kategori 2: “Eğlendirici”

“Eğlendirici” kategorisinde 12 adet metafor bulunmaktadır. Bu metaforlar ve frekansları; “Otel (1)”, “Oyun Parkı (1)”, “Prenses (1)”, “Özel Bir Ödül (1)”, “Oyuncak Merkezi (1)”, “Gökkuşağı (1)”, “Deniz ve Okyanus (1)”, “Mutfak (1)”, “Oyun Alanı (1)”, “Sinema Salonu (1)”, “Survivor (1)” ve “Park (1)” şeklindedir. Bu kategoride yer alan metaforların ortak özellikleri ve benzetme yönleri dikkate alındığında okulun oyun, boyama çalışması ve film izleme gibi eğlendirici etkinlikleri içerdiği vurgulandığı için bu kavram “Eğlence” kategorisinde değerlendirilmiştir.

“Eğlence” kategorisinde yer alan metafor ifadeleri ve bu metaforları kullanma gerekçeleri aşağıda belirtilmiştir. Bunlar;

(TÇ-2) *“Okul mutfak gibidir. Çünkü hamurlarla oynuyoruz”.*

(TÇ-8) *“Okul oyun alanı gibidir. Çünkü oyun odasında top havuzu var”* şeklindedir.

Kategori 3: “Bilgi Sağlayıcı”

“Bilgi Sağlayıcı” kategorisinde 11 adet metafor bulunmaktadır. Bu metaforlar ve frekansları; “Masal Kitabı (1)”, “Ders (1)”, “Ders Okulu (1)”, “Nokta Çalışması (1)”, “Etkinlik (1)”, “Laboratuvar (1)”, “Kitap (1)”, “Faaliyet (1)”, “İlkokul (1)”, “Matematik Dünyası (1) ve “Sanat (1)” şeklindedir. Bu kategoride yer alan metaforlar ortak özellikleri ve benzetme yönleri dikkate alındığında okulun yapılan etkinlikler ile eğitimsel işlevinin olduğu vurgulandığı için bu kavram “Bilgi Sağlayıcı” kategorisinde değerlendirilmiştir.

“Bilgi Sağlayıcı” kategorisinde yer alan metafor ifadeleri ve bu metaforları kullanma gerekçeleri aşağıda belirtilmiştir. Bunlar;

(TÇ-1) *“Okul laboratuvar gibidir. Çünkü deneyler yapıyoruz”.*

(TÇ-5) *“Okul derstir. Çünkü deney ve etkinlik yapıyoruz”* şeklindedir.

Kategori 4: “İlgi Çekici”

“İlgi Çekici” kategorisinde 8 adet metafor bulunmaktadır. Bu metaforlar ve frekansları; “Pasta (1)”, “Çiçek (1)”, “Kirpi (1)”, “Uğur Böceği (1)”, “Pelüş Oyuncak (1)”, “Zürafa (1)”, “Resim (1)” ve “Madagaskar (1)” şeklindedir. Bu kategoride yer alan metaforlar ortak özellikleri ve benzetme yönleri dikkate alındığında okulun bitkiler ve hayvanlar gibi merak ettikleri temaları sunduğu vurgulandığı için bu kavram “İlgi Çekici” kategorisinde değerlendirilmiştir.

“İlgi Çekici” kategorisinde yer alan metafor ifadeleri ve bu metaforları kullanma gerekçeleri aşağıda belirtilmiştir. Bunlar;

(TÇ-21) “Okul çiçek gibidir. Çünkü burada duvarlarda ve bahçede çiçek var”.

(TÇ-23) “Okul kirpi gibidir. Çünkü çatısı olduğu için dikenleri benziyor” şeklindedir.

Kategori 5: “Sosyal İlişkiler”

“Sosyal İlişkiler” kategorisinde 1 adet metafor bulunmaktadır. Bu metafor ve frekansı: “Köpek (1)” şeklindedir. Bu kategoride yer alan metaforun ortak özelliği ve benzetme yönü dikkate alındığında okulun arkadaşlık gibi sosyal bir içeriğe sahip olduğu vurgulandığı için bu kavram “Sosyal İlişkiler” kategorisinde değerlendirilmiştir.

“Sosyal İlişkiler” kategorisinde yer alan metafor ifadesi ve bu metaforu kullanma gerekçesi aşağıda belirtilmiştir. Bunlar;

(TÇ-6) “Okul köpeğim gibidir. Çünkü o benim arkadaşım ve burası da benim arkadaşım” şeklindedir.

Kategori 6: “Güven Verici”

“Güven Verici” kategorisinde 1 adet metafor bulunmaktadır. Bu metafor ve frekansı: “Baba (1)” şeklindedir. Bu kategoride yer alan metaforun ortak özelliği ve benzetme yönü dikkate alındığında okulun koruma sağladığı vurgulandığı için bu kavram “Güven Verici” kategorisinde değerlendirilmiştir.

“Güven Verici” kategorisinde yer alan metafor ifadesi ve bu metaforu kullanma gerekçesi aşağıda belirtilmiştir. Bunlar;

(TÇ-22) “Okul babam gibidir. Çünkü babam gibi kocaman” şeklindedir.

Kategori 7: “Kural”

“Kural” kategorisinde 2 adet metafor bulunmaktadır. Bu metaforlar ve frekansları: “Düzen (1)” ve “Otobüs (1)” şeklindedir. Bu kategoride yer alan metaforlar ortak özellikleri ve benzetme yönleri dikkate alındığında okulun bir düzene sahip olduğu vurgulandığı için bu kavram “Kural” kategorisinde değerlendirilmiştir.

“Kural” kategorisinde yer alan metafor ifadeleri ve bu metaforları kullanma gerekçeleri aşağıda belirtilmiştir. Bunlar;

(TÇ-11) “Okul bir düzen gibidir. Çünkü eşyalarımızı yerine koyuyoruz”.

(TÇ-20) “Okul bir otobüs gibidir. Çünkü kalabalık ve sıra sıra” şeklindedir.

Tablo 2. Bulgaristan’da Okul Öncesi Eğitim Kurumuna Devam Eden Çocukların “Okul” Kavramına İlişkin Metaforik Algı Kategorileri

Kategoriler	Metaforlar	Metafor Sayısı	f	%
1. Yaşam Alanı	Ev, Sessiz Yuva, Mahalle.	3	3	13.6
2. Eğlendirici	Dev Bir Tır, Basketbol, Sihirbaz Şapkası, Oyun Alanı, Sinema Salonu, Park, Parti.	7	7	31.8
3. Bilgi Sağlayıcı	Kütüphane, Üniversite, Kule.	3	3	13.7
4. İlgi Çekici	Dondurma Dükkanı, Kedi.	2	2	9.1
5. Sosyal Ortam	Komşu, Market, Çarşı, Kırkayak.	4	4	18.2
6. Güven Verici	Kale.	1	1	4.5
7. Sağlık	Eczane, Yemekhane.	2	2	9.1
Toplam		22	22	100

Tablo 2 incelendiğinde Bulgaristan’da okul öncesi eğitim kurumuna devam eden çocukların “Okul” kavramına ilişkin 22 adet geçerli metafor oluşturduğu görülmektedir. Bu metaforlar benzerlik yönlerine göre kategorileştirildiğinde 7 kategori elde edilmiştir. Bu kategoriler; “Yaşam Alanı”, “Eğlendirici”, “Bilgi Sağlayıcı”, “İlgi Çekici”, “Sosyal Ortam”, “Güven Verici” ve “Sağlık” şeklinde belirlenmiştir ve aşağıda ayrı ayrı ele alınmıştır.

Kategori 1: “Yaşam Alanı”

“Yaşam Alanı” kategorisinde 3 adet metafor bulunmaktadır. Bu metaforlar ve frekansları; “Ev (1)”, “Sessiz Yuvam (1)” ve “Mahalle (1)” şeklindedir. Bu kategoride yer alan metaforlar ortak özellikleri ve benzetme yönleri dikkate alındığında okulun yaşam alanı

içerisinde bulunan bireyleri ve ilişkileri kapsadığı vurgulandığı için bu kavram “Yaşam Alanı” kategorisinde değerlendirilmiştir.

“Yaşam Alanı” kategorisinde yer alan metafor ifadeleri ve bu metaforları kullanma gerekçeleri aşağıda belirtilmiştir. Bunlar;

(BÇ-12) “Okul ev gibidir. Çünkü öğretmenimiz anne babamız gibi bizi seviyor”.

(BÇ- 18) “Okul mahalle gibidir. Çünkü birçok arkadaşım ve eğleneceğim yer var” şeklindedir.

Kategori 2: “Eğlendirici”

“Eğlendirici” kategorisinde 7 adet metafor bulunmaktadır. Bu metaforlar ve frekansları “Dev Bir Tır (1)”, “Basketbol (1)”, “Sihirbaz Şapkası (1)”, “Oyun Alanı (1)”, “Sinema Salonu (1)”, “Park (1)” ve “Parti (1)” şeklindedir. Bu kategoride yer alan metaforlar ortak özellikleri ve benzetme yönleri dikkate alındığında okulun oyun, resim çalışması ve film izleme gibi eğlendirici etkinlikleri içerdiği vurgulandığı için bu kavram “Eğlence” kategorisinde değerlendirilmiştir.

“Eğlence” kategorisinde yer alan metafor ifadeleri ve bu metaforları kullanma gerekçeleri aşağıda belirtilmiştir. Bunlar;

(BÇ-1) “Okul park gibidir. Çünkü bizim için birçok oyuncak var ve eğleniyoruz”.

(BÇ-9) “Okul sinema salonu gibidir. Çünkü bazen bir şeyler izleyip gülüyoruz” şeklindedir.

Kategori 3: “Bilgi Sağlayıcı”

“Bilgi Sağlayıcı” kategorisinde 3 adet metafor bulunmaktadır. Bu metaforlar ve frekansları; “Kütüphane (1)”, “Üniversite (1)” ve “Kule (1)” şeklindedir. Bu kategoride yer alan metaforlar ortak özellikleri ve benzetme yönleri dikkate alındığında okulun yapılan etkinlikler ile öğrenmeleri gerçekleştirdiği vurgulandığı için bu kavram “Bilgi Sağlayıcı” kategorisinde değerlendirilmiştir.

“Bilgi Sağlayıcı” kategorisinde yer alan metafor ifadeleri ve bu metaforları kullanma gerekçeleri aşağıda belirtilmiştir. Bunlar;

(BÇ-5) “Okul kütüphane gibidir. Çünkü oradan bir şeyler öğreniyoruz”.

(BÇ-22) “Okul kule gibidir. Çünkü bir şeyler görüp onları öğrenebiliyoruz” şeklindedir.

Kategori 4: “İlgi Çekici”

“İlgi Çekici” kategorisinde 2 adet metafor bulunmaktadır. Bu metaforlar ve frekansları; “Dondurma Dükkanı (1) ve “Kedi (1) şeklindedir. Bu kategoride yer alan metaforlar ortak özellikleri ve benzetme yönleri dikkate alındığında okulun içinde bulunan materyallerin dikkat çektiği vurgulandığı için bu kavram “İlgi Çekici” kategorisinde değerlendirilmiştir.

“İlgi Çekici” kategorisinde yer alan metafor ifadeleri ve bu metaforları kullanma gerekçeleri aşağıda belirtilmiştir. Bunlar;

(BÇ-17) “Okul dondurma dükkânı gibidir. Çünkü rengârenk ve öğretmenimiz çok tatlı”.

(BÇ-19) “Okul kedim gibidir. Çünkü onun karnı gibi kocaman ve onun yediği gibi içinde her şey var” şeklindedir.

Kategori 5: “Sosyal Ortam”

“Sosyal Ortam” kategorisinde 4 adet metafor bulunmaktadır. Bu metaforlar ve frekansları: “Komşu (1)”, “Market (1)”, “Çarşı (1)” ve “Kırkayak (1) şeklindedir. Bu kategoride yer alan metaforlar ortak özellikleri ve benzetme yönleri dikkate alındığında okulun içinde pek çok sınıf ve çocuk bulunması ile sosyal alanlar vurgulandığı için bu kavram “Sosyal Ortamlar” kategorisinde değerlendirilmiştir.

“Sosyal Ortamlar” kategorisinde yer alan metafor ifadeleri ve bu metaforları kullanma gerekçeleri aşağıda belirtilmiştir. Bunlar;

(BÇ-3) “Okul komşu gibidir. Çünkü başka sınıflar var, onlara gidebiliyoruz bazen beraber etkinlik yapıyoruz”.

(BÇ-8) “Okul kırkayak gibidir. Çünkü bacakları gibi bir sürü çocuk var” şeklindedir.

Kategori 6: “Güven Verici”

“Güven Verici” kategorisinde 1 adet metafor bulunmaktadır. Bu metafor ve frekansı: “Kale (1)” şeklindedir. Bu kategoride yer alan metaforun ortak özelliği ve benzetme yönü dikkate alındığında okulun çocukları koruma işlevi vurgulandığı için bu kavram “Güven Verici” kategorisinde değerlendirilmiştir.

“Güven Verici” kategorisinde yer alan metafor ifadesi ve bu metaforu kullanma gerekçesi aşağıda belirtilmiştir. Bunlar;

(BÇ-6) “Okul kale gibidir. Çünkü bizi bütün kötülüklerden korur” şeklindedir.

Kategori 7: “Sağlık”

“Sağlık” kategorisinde 2 adet metafor bulunmaktadır. Bu metaforlar ve frekansları: “Eczane (1) ve “Yemekhane (1) şeklindedir. Bu kategoride yer alan metaforlar ortak özellikleri ve benzetme yönleri dikkate alındığında okulun çocukların beslenmesine dikkat ettiği vurgulandığı için bu kavram “Sağlık” kategorisinde değerlendirilmiştir.

“Sağlık” kategorisinde yer alan metafor ifadeleri ve bu metaforları kullanma gerekçeleri aşağıda belirtilmiştir. Bunlar;

(BÇ-4) “Okul eczane gibidir. Çünkü yemekler ilaç gibidir”.

(BÇ-14) “Okul yemekhane gibidir. Çünkü çok güzel kokuyor ve istediğimiz şeyleri yiyebiliyoruz” şeklindedir.

Tablo 3. Kıbrıs’ta Okul Öncesi Eğitim Kurumuna Devam Eden Çocukların “Okul” Kavramına İlişkin Metaforik Algı Kategorileri

Kategoriler	Metaforlar	Metafor Sayısı	f	%
1. Yaşam Alanı	Ev(15)	1	15	50
2. Eğlendirici	Sınıf, Eğlence.	2	2	6.7
3. Bilgi Sağlayıcı	Kalem, Okul, İş, Eğitim.	4	4	13.4
4. Tanımlayıcı	Dikdörtgen, Bina, Apartman, Kutu Kare(2).	5	6	20
5. Sosyal ilişkiler	L Harfi.	1	1	3.3
6. Güven Verici	Kale.	1	1	3.3
7. Açık Alan	Bahçe.	1	1	3.3
	Toplam	15	30	100

Tablo 3 incelendiğinde Kıbrıs’ta okul öncesi eğitim kurumuna devam eden çocukların “Okul” kavramına ilişkin 15 adet geçerli metafor oluşturduğu görülmektedir. Bu metaforlar benzerlik yönlerine göre kategorileştirildiğinde 7 kategori elde edilmiştir. Bu kategoriler; “Yaşam Alanı”, “Eğlendirici”, “Bilgi Sağlayıcı”, “Tanımlayıcı”, “Sosyal İlişkiler”, “Güven Verici” ve “Açık Alan” şeklinde belirlenmiştir ve aşağıda ayrı ayrı ele alınmıştır.

Kategori 1: “Yaşam Alanı”

“Yaşam Alanı” kategorisinde 1 adet metafor bulunmaktadır. Bu metafor ve frekansı; “Ev (15)” şeklindedir. Bu kategoride yer alan metaforun ortak özellikleri ve benzetme yönleri

dikkate alındığında okulun fiziksel özellikleri vurgulandığı için bu kavram “Yaşam Alanı” kategorisinde değerlendirilmiştir.

“Yaşam Alanı” “ kategorisinde yer alan metafor ifadeleri ve bu metaforları kullanma gerekçeleri aşağıda belirtilmiştir. Bunlar;

(KÇ-2) “Okul ev gibidir. Çünkü onunda kapısı var”.

(KÇ-19) “Okul ev gibidir. Çünkü çatısında üçgen var” şeklindedir.

Kategori 2: “Eğlendirici”

“Eğlendirici” kategorisinde 2 adet metafor bulunmaktadır. Bu metaforlar ve frekansları “Sınıf (1)” ve “Eğlence (1)” şeklindedir. Bu kategoride yer alan metaforlar, ortak özellikleri ve benzetme yönleri dikkate alındığında okulun resim ve müzik gibi eğlendirici etkinlikleri içerdiği vurguladığı için bu kavram “Eğlence” kategorisinde değerlendirilmiştir.

“Eğlence” kategorisinde yer alan metafor ifadeleri ve bu metaforları kullanma gerekçeleri aşağıda belirtilmiştir. Bunlar;

(KÇ-25) “Okul eğlence gibidir. Çünkü resimler yapıyoruz”.

(KÇ-30) “Okul sınıf gibidir. Çünkü müzik dinliyoruz” şeklindedir.

Kategori 3: “Bilgi Sağlayıcı”

“Bilgi Sağlayıcı” kategorisinde 4 adet metafor bulunmaktadır. Bu metaforlar ve frekansları; “Kalem (1)”, “Okul (1)”, “İş (1) ve “Eğitim (1)” şeklindedir. Bu kategoride yer alan metaforlar, ortak özellikleri ve benzetme yönleri dikkate alındığında okulun eğitici özellikleri vurgulandığı için bu kavram “Bilgi Sağlayıcı” kategorisinde değerlendirilmiştir.

“Bilgi Sağlayıcı” kategorisinde yer alan metafor ifadeleri ve bu metaforları kullanma gerekçeleri aşağıda belirtilmiştir. Bunlar;

(KÇ-15) “Okul kalem gibidir. Çünkü yazı yazıyoruz”.

(KÇ-21) “Okul iş gibidir. Çünkü ders yapıyoruz” şeklindedir.

Kategori 4: “Tanımlayıcı”

“Tanımlayıcı” kategorisinde 5 adet metafor bulunmaktadır. Bu metaforlar ve frekansları; “Dikdörtgen (1), “Bina (1), “Apartman (1), Kutu (1) ve Kare (2) şeklindedir. Bu

kategoride yer alan metaforlar, ortak özellikleri ve benzetme yönleri dikkate alındığında okulun fiziksel özellikleri vurgulandığı için bu kavram “Tanımlayıcı” kategorisinde değerlendirilmiştir.

“Tanımlayıcı” kategorisinde yer alan metafor ifadeleri ve bu metaforları kullanma gerekçeleri aşağıda belirtilmiştir. Bunlar;

(KÇ-1) *“Okul dikdörtgen gibidir. Çünkü iki katlıdır”.*

(KÇ-10) *“Okul apartman gibidir. Çünkü çatısı var”* şeklindedir.

Kategori 5: “Sosyal İlişkiler”

“Sosyal İlişkiler” kategorisinde 1 adet metafor bulunmaktadır. Bu metafor ve frekansı: “L Harfi (1) şeklindedir. Bu kategoride yer alan metaforun ortak özelliği ve benzetme yönü dikkate alındığında okulun çocuklara sosyalleşme fırsatı sunduğu vurgulandığı için bu kavram “Sosyal İlişkiler” kategorisinde değerlendirilmiştir.

“Sosyal İlişkiler” kategorisinde yer alan metafor ifadesi ve bu metaforu kullanma gerekçesi aşağıda belirtilmiştir. Bunlar;

(KÇ-28) *“Okul L harfi gibidir. Çünkü arkadaşlarım var”* şeklindedir.

Kategori 6: “Güven Verici”

“Güven Verici” kategorisinde 1 adet metafor bulunmaktadır. Bu metafor ve frekansı: “Kale (1)” şeklindedir. Bu kategoride yer alan metaforun ortak özelliği ve benzetme yönü dikkate alındığında okulun çocukları koruduğu vurgulandığı için bu kavram “Güven Verici” kategorisinde değerlendirilmiştir.

“Güven Verici” kategorisinde yer alan metafor ifadesi ve bu metaforu kullanma gerekçesi aşağıda belirtilmiştir. Bunlar;

(KÇ-16) *“Okul kale gibidir. Çünkü etrafı çevrili”* şeklindedir.

Kategori 7: “Açık Alan”

“Açık Alan” kategorisinde 1 adet metafor bulunmaktadır. Bu metafor ve frekansı: “Bahçe (1)” şeklindedir. Bu kategoride yer alan metaforun ortak özelliği ve benzetme yönü dikkate alındığında okulun dış alan özellikleri vurgulandığı için bu kavram “Açık Alan” kategorisinde değerlendirilmiştir.

“Açık Alan” kategorisinde yer alan metafor ifadesi ve bu metaforu kullanma gerekçesi aşağıda belirtilmiştir. Bunlar;

(KÇ-3) “Okul bahçe gibidir. Çünkü bahçede çiçek yetiştiriyoruz” şeklindedir.

Sonuç ve Tartışma

Okul öncesi dönemdeki çocukların “Okul” kavramına ilişkin sahip oldukları algıları metaforlar aracılığıyla ortaya çıkarmayı amaçlayan bu çalışmada, 73 adet metafor elde edilmiştir. Çocuklar tarafından üretilen bu metaforlar Türkiye için “yaşam alanı, eğlendirici, bilgi sağlayıcı, ilgi çekici, sosyal ilişkiler, güven verici ve kural” kategorileri; Bulgaristan için “yaşam alanı, eğlendirici, bilgi sağlayıcı, ilgi çekici, sosyal ortam, güven verici ve sağlık” kategorileri, Kıbrıs için “yaşam alanı, eğlendirici, bilgi sağlayıcı, tanımlayıcı, sosyal ilişkiler, güven verici ve açık alan” kategorileri olmak üzere toplam 21 kategoride toplanmıştır.

Okul öncesi dönemdeki çocukların “Okul” kavramına ilişkin oluşturdukları metaforlar incelendiğinde, çocukların okulu daha çok Türkiye (f=12) ve Bulgaristan’da (f=7) “Eğlendirici” bir unsur olarak gördükleri, Kıbrıs’ta ise “Yaşam Alanı” olarak (f=15) gördükleri tespit edilmiştir. Okul öncesi dönemdeki çocuklar tarafından “Okul” kavramına yönelik oluşturulan metaforların frekans değerlerine bakıldığında ise en sık tekrar edilen metaforun; Türkiye (f=5) ve Kıbrıs’ta (f=15) “Ev” metaforu, Bulgaristan’da ise bütün çocukların farklı metaforlar (f=1) ürettikleri görülmektedir.

Çocuklar okulu yaşam alanı içerisinde görmektedir. “Yaşam Alanı” kategorisi incelendiğinde “Ev” metaforunun Türkiye (f=5), Bulgaristan (f=1) ve Kıbrıs (f=15) şeklinde en çok üretilen metafor olduğu görülmektedir. Bu metaforun sıklığı dikkate alındığında

çocukların okulu ev ortamı gibi gördükleri söylenebilir. Okul öncesi eğitim kurumlarının diğer binalardan farklı bir imajının olması ve ev atmosferi oluşturacak şekilde tasarlanması gerekir. Moore ve Lackney (1994) bu kurumların ev şeklinde olması çocukları psikolojik açıdan rahatlatacak ve tedirginliklerini giderecektir (Kubanç, 2014). Çalışmada çocukların okulu “ev” metaforuna benzetmeleri de okul öncesi eğitim ortamlarının bu özelliklerinin dikkate alınarak tasarlanmış olmasından kaynaklanabileceği düşünülebilir. Bu sonuçları destekler nitelikte Tuluntaş ve Ateş (2016) çocuğun öğretmen ve okul metaforları ile ilgili çalışmasında 240 çocuğun okulu “ev” metaforuna benzettikleri görülmektedir. Ogurlu, Öpengin ve Hızlı (2015) üstün yetenekli çocuklar ile yaptıkları çalışmada “ev” metaforu 17 farklı katılımcı tarafından üretilerek, en fazla üretilen metafor olmuştur. Benzer şekilde Aydoğdu (2008) “Koruyucu ve güven verici ortam olarak okul” kategorisinde çocukların ve öğretmenlerin okulu en çok “ev” olarak düşündükleri sonucuna ulaşmıştır.

Okul öncesi dönemdeki çocuklar okulun “eğlendirici” bir unsur olduğunu düşünmektedir. Ülkemizde ve dünyada Okul Öncesi Eğitim Programları’nda oyunun programın temel özellikleri arasında önemli bir yere sahip olduğu görülmektedir. Herhangi bir etkinliği oyun olarak tanımlayabilmek için belirlenen özelliklerden birinin eğlence unsurunu içinde barındırması ve çocuklar için hoş vakit geçirici olmasıdır (Sevinç, 2009). Çocuklarda “okul” kavramına ilişkin “eğlendirici” kategorisindeki metaforlara bakıldığında “Oyun Alanı”, “Oyun Parkı” ve “Eğlence” vb. metaforlar ürettikleri görülmektedir. Çocuklara sunulan etkinliklerin oyun temelli olmasından dolayı çocukların eğlenerek öğrendikleri ve bu nedenle okulu eğlendirici bir unsur olarak gördükleri söylenebilir. Benzer şekilde Saban (2008)’ın 3., 4. ve 5. sınıf öğrencileri ile yaptığı çalışmasında da “Hoş ve güzel bir yer olarak okul” kategorisini oluşturan metaforlara bakıldığında öğrenciler için zevkli ve eğlendirici bir ortam olduğu bulgusu yer almaktadır. Aydoğdu (2008) “sosyal ve eğlenceli bir ortam olarak okul” kategorisinde çocukların en çok “çocuk parkı”, “lunapark” gibi metaforlar ürettiklerini bulduğu çalışmasında okulun hem öğrenilen hem de eğlenilen bir yer olduğunu ifade etmektedir.

Okul öncesi dönemdeki çocuklar okulu “bilgi sağlayıcı ve güvenli bir yer” olarak görmektedir. Benzer bir sonuç içeren Nalçacı ve Bektaş (2012)’ın çalışmasında ilköğretim bölümünde öğrenim gören öğretmen adaylarının okulu “güven verici” ve “bilgi sağlayıcı” olarak ifade ettikleri bilgisi yer almaktadır. Özdemir ve Akkaya (2013) lise öğrencisi ve

öğretmenlerinin ideal okul kavramı ile ilgili olarak ürettikleri metaforları incelemeleri sonucunda okulu güven, mutluluk ve heyecan veren aynı zamanda bilgi veren ve aydınlatan bir yer olarak görmek istedikleri ortaya çıkmıştır. Cerit (2006) ise öğrenci, öğretmen ve yöneticilerin okul kavramına yönelik metaforik değerlendirmelerinde katılımcıların %78.8'inin bilgi ve aydınlanma yeri olarak gördüklerini ortaya çıkarmıştır. Bu sonuçlar doğrultusunda çocukların “güven verici” kategorisi ile okul kavramına ilişkin olumlu bir imaja sahip oldukları, “bilgi sağlayıcı” kategorisi ile de okulların çocuklarda öğrenme motivasyonunu en üst düzeye çıkarma hedefini desteklediği düşünülebilir.

Okul öncesi eğitim kurumları çocuklara pek çok çocukla birlikte olma ortamı sunmaktadır. Çocuklar okul ile ilgili “sosyal ilişkiler” ve “sosyal ortam” kategorilerinde metafor algılara sahiptir. Çocuklar okulu arkadaş olarak ve diğer çocuklarla ilişkilerde bulunabilecekleri ortamlar olarak görmektedir. Çalışmanın sonuçları incelendiğinde Aydoğdu (2008)'nin yapmış olduğu çalışmanın sonuçları ile paralellik göstermektedir. Bu sonuçlar doğrultusunda çocukların okulu yaşama ve yaşamdaki rollere hazırlandıkları yer olarak gördüğü şeklinde yorumlanabilir.

Türkiye ve Bulgaristan'daki okul öncesi eğitim alan çocuklar okulu “ilgi çekici” bir unsur olarak görmektedir. Okul öncesi eğitimde etkin öğrenme için çocukların alana ve ilgilerini çeken materyallere gereksinimleri bulunmaktadır. Öğrenme merkezleri tasarımında, okul çağına gelmemiş çocukların okula karşı olumlu tutum geliştirmelerini sağlamak için ilgilerini çekecek şekilde estetik özellikler taşıması önerilir (Aksoy 2009; Kubanç, 2014). Okul öncesi eğitim kurumlarının bu özelliğinden dolayı çocukların okulu ilgi çekici buldukları söylenebilir.

Çocuklar okulu fiziksel özellikleri ile düşünme eğilimi içindedir. Okulun dış yapı özelliklerini ifade eden “dikdörtgen”, “kare” ve “bina” vb. metaforlar “Tanımlayıcı” kategorisinde yer almaktadır. Okul öncesi dönem çocuklarının henüz Piaget'in sınıflandırmasındaki işlem öncesi dönemde olmalarından kaynaklanabileceği söylenebilir. Bu sonuç Tulunay Ateş (2016)'in yapmış olduğu çalışmasında 4. sınıf çocuklarının okulu “somut ve şekilsel olarak” kategorisinde gördükleri bulgusu ile paralellik göstermektedir.

Çocuklar okulu “Kural”, “Sağlık” ve “Açık Alan” kategorilerinde düşünmektedir. Bu kategorileri oluşturan metaforlara bakıldığında eğitim etkinliklerindeki uygulamalardan

etkilendikleri düşünülebilir. Örnek olarak; “Bahçe” metaforunun açıklanması fen etkinliği kapsamında bahçede yapılan bir etkinlik olan bitki yetiştirmeyi, “Düzen” metaforu sınıf içinde uygulanan kuralları ve “Yemekhane” metaforu ise okulda sunulan beslenme uygulamasını kapsamaktadır.

Tüm bu sonuçlar ışığında çocukların okul kavramına ilişkin geliştirmiş oldukları metaforlarla gereken düzenlemelerin yapılması ve okullara yönelik algıların daha olumlu olması sağlanabilir. Ayrıca onların daha sonraki eğitim yaşamlarındaki bakış açılarını açıklamada ve kuruma yönelik algılarını anlamada önemli bir veri kaynağı olarak görülebilir.

Kaynakça

- Acay Sözbir, S. & Çamlıbel Çakmak Ö. (2016). Okul öncesi öğretmen adaylarının “müzik” kavramına ilişkin metaforik algıları. *International Journal of Social Science*, 42, 269-282. Doi number:<http://dx.doi.org/10.9761/JASSS3248>.
- Aksoy, P. (2009). *Okul öncesi eğitim kurumlarının eğitim ortamlarının niteliğinin bazı değişkenler açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Arslan Karaküçük, S. (2008). Okul öncesi eğitim kurumlarında fiziksel/mekansal koşulların incelenmesi: Sivas ili örneği. *C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi*, 32(2), 307-320.
- August, A. L. (2008). *Preschool education in beize: research on the current status and implications for the future*. Unpublished Doctoral Dissertation. College of Education and Human Services University of North Florida.
- Aydoğdu, E. (2008). *İlköğretim okullarındaki öğrenci ve öğretmenlerin sahip oldukları okul algıları ile ideal okul algılarının metaforlar (mecazlar) yardımıyla analizi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Osmangazi Üniversitesi Fen Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Blakemore, S.J. & Frith, U. (2005). *The learning brain lessons for education*. 18 pp., Printed in the United Kingdom: Blackwell Publishing Ltd.
- Cerit, Y. (2006). Öğrenci, öğretmen ve yöneticilerin okul kavramıyla ilgili metaforlara ilişkin görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 6(3), 669-699.
- Chen, H. (2008). *Early childhood education: Perceptions about professional competence among Taiwanese preservice teachers*. Unpublished Doctoral Dissertation. Education

Administration Adult and Higher Education Program in the Graduate School
University of South Dakota.

Çukur, D. (2011). Okulöncesi çocukluk döneminde sağlıklı gelişimi destekleyici dış mekan tasarımı. *SDÜ Orman Fakültesi Dergisi*, 12, 70-76.

Javidi, F. (2011). *Students' perceptions of early childhood program quality according to the national association for the education of young children standards*. Unpublished Doctoral Dissertation. The University of North Carolina at Charlotte.

Kandır, A. & Yazıcı, E. (2016). *Preschool education in Turkey* pp.15-27. (Edit. Atasoy, E., Efe, R., Jazdzewska, I. ve Yaldır, H.). Current advances in education. Sofia: St. Kliment Ohridski University Press.

Kotaman, H. (2009). Rudolf Steiner ve Waldorf Okulu. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*, VI(I),174-194.

Kubanç, Y. (2014). Okul öncesi eğitim kurumlarının fiziki durumunun incelenmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(31), 675-688

MEB, (2013). 36-72 Aylık Çocuklar İçin Okul Öncesi Eğitim Programı. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.

Miles, M.B. & Huberman, A.M. (1994). *Qualitative data analysis*. Thousand Oaks, CA: Sage.

Nalçacı, A. & Bektaş, F. (2012). Öğretmen adaylarının okul kavramına ilişkin algıları. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 13(1), 239-258.

Ogurlu, Ü., Öpengin, E. & Hızlı, E. (2015). Üstün yetenekli öğrencilerin okul ve öğretmene ilişkin metaforik algıları. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 46, 67-83.

Özdemir, S. & Akkaya, E. (2013). Genel lise öğrenci ve öğretmenlerinin okul ve ideal okul algılarının metafor yoluyla analizi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 19(2), 295-322.

Saban, A. (2008). Okula ilişkin metaforlar. *Educational Administration: Theory and Practice*, Yaz, (55), 459-496.

Sevinç, M. (2009). *Erken çocukluk gelişimi ve eğitiminde oyun*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.

Şimşek Çetin, Ö. (2015). *Okul öncesi eğitim ortamları* (Edit. Alisinanoğlu, F. ve Bayraktar, V.) Okul öncesi eğitime giriş. Ankara: Vize Yayıncılık.

Tulunay Ateş, Ö. (2016). Öğrencilerin öğretmen ve okul metaforları. *International Journal of Contemporary Educational Studies*, 2(1), 78-93.

Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2006). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (6. Baskı). Ankara: Seçkin Kitabevi.

Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (8. Baskı). Ankara: Seçkin Kitabevi.